

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 2Nc/1/2022
Identifikačné číslo spisu: 7811209919
Dátum vydania rozhodnutia: 16.03.2022
Meno a priezvisko: Mgr. Renáta Gavalcová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:7811209919.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu RTD HE s. r. o., so sídlom v Rožňave, Čučmianska dlhá 26, IČO: 36 678 759, zastúpeného Advokátskou kanceláriou Mgr. Marcel Fandák, LL.M., so sídlom v Košiciach, Kováčska 40, IČO: 42 247 161, proti žalovanému STEFE Rožňava, s. r. o., so sídlom v Banskej Bystrici, Zvolenská cesta 1, IČO: 31 673 660, zastúpenému Advokátskou kanceláriou JUDr. Erika Simanová, s. r. o., so sídlom v Rožňave, Edelényska 2027/3, IČO: 47 258 853 a advokátom JUDr. Zdenkom Ďurčíkom, so sídlom v Banskej Bystrici, Medený Hámor 7, IČO: 43 145 248, o zaplatenie sumy 1.187.725,80 eur, vedenom na Okresnom súde Rožňava pod sp. zn. 12C/169/2011, o návrhu žalovaného na vylúčenie členky senátu Krajského súdu v Košiciach JUDr. Dany Popovičovej z prejednávania a rozhodovania sporu vedeného pod sp. zn. 2Co/29/2022, takto

rozhodol:

Členka senátu Krajského súdu v Košiciach JUDr. Dana Popovičová n i e j e v y l ú č e n á z prejednávania a rozhodovania sporu vedeného na Krajskom súde v Košiciach pod sp. zn. 2Co/29/2022.

Odôvodnenie

1. V konaní vedenom na Krajskom súde v Košiciach (ďalej aj „krajský súd“) pod sp. zn. 2Co/29/2022 žalovaný podaním z 23. februára 2022 (č. l. 1430 a nasl. spisu) uplatnil námietku zaujatosti voči členke senátu 2Co JUDr. Dane Popovičovej. Dôvodom vylúčenia je vzťah sudkyne JUDr. Dany Popovičovej k žalobcovi ako strane sporu prostredníctvom rodinnej väzby JUDr. Dany Popovičovej s JUDr. Petrom Tutkom sudcom Krajského súdu v Košiciach, ktorý by mal byť v príbuzenskom vzťahu s konateľkou a spoločníčkou žalobcu Z. L. a so spoločníkom žalobcu K. L., ktorí sú manželia. Informáciu o rodinnej väzbe JUDr. Dany Popovičovej a JUDr. Petra Tutka prevzal žalovaný 23. februára 2022 zo zverejnených údajov na stránke <https://otvorenesudy.sk>. Z informácie zverejnenej na stránke <https://justice.gov.sk> vyplýva, že JUDr. Peter Tutko pochádza z J., kde od r. 1993 do r. 2006 pôsobil ako sudca na Okresnom súde Humenné. Z výpisu z obchodného registra vyplýva, že K. L., spoločník žalobcu, má zapísané bydlisko J.. Vzhľadom na zhodné priezviská JUDr. Petra Tutka a K. L. a na zhodné pôsobenie v meste J., žalovaný s veľkou pravdepodobnosťou predpokladá príbuzenský vzťah JUDr. Dany Popovičovej ku konateľke a spoločníčke žalobcu Z. L. a K. L., vzbudzujúci odôvodnené pochybnosti o jej nezaujatosti.

2. Sudkyňa Krajského súdu v Košiciach senátu 2Co JUDr. Dana Popovičová, ktorej ako členke senátu

bol podľa rozvrhu práce spor pridelený na prejednanie, sa k obsahu vznesenej námietky zaujatosti vyjadrila a uviedla, že nie sú jej známe žiadne skutočnosti, pre ktoré by mala byť vo veci vylúčená. Nemá žiaden pomer k sporu, k stranám sporu (nie je v žiadnom príbuzenskom pomere so spoločníkmi a štatutárnymi zástupcami žalobcu, ktorých ani osobne nepozná), ani k ich zástupcom. Tvrdený príbuzenský vzťah so spoločníkmi a štatutárnymi zástupcami žalobcu nie je ničím podložený a tieto tvrdenia nie sú pravdivé. Z týchto dôvodov nie sú splnené podmienky pre jej vylúčenie z prejednávania a rozhodovania vo veci v zmysle § 49 ods. 1 CSP.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd Krajskému súdu v Košiciach nadriadený [§ 54 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“)] vec prejednal a dospel k záveru, že podmienky vylúčenia zákonnej sudkyne z prejednávania a rozhodovania sporu neboli naplnené.

4. Podľa čl. 48 ods. 1 veta prvá Ústavného zákona č. 460/1992 Zb. z 1. septembra 1992 v znení neskorších predpisov (ďalej len „ústavy“) nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi.

5. V zmysle § 49 ods. 1 CSP je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu, ak so zreteľom na jeho pomer k sporu, k stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezaujatosti.

6. Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednaniu sporu (veci), k nezaujatému prístupu k stranám (účastníkom), ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní; zámerom je tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Cieľu sledovanému uvedeným ustanovením zodpovedá aj právna úprava skutočností, ktoré sú z hľadiska vylúčenia sudcu považované za právne relevantné. Týmito skutočnosťami sú právne významné vzťahy sudcu, a to jeho vzťah: a/ k sporu (veci), v rámci ktorého vzťahu by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia konania a rozhodnutia sporu alebo konania, b/ k stranám sporu (účastníkom konania), ktorý by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom (pozitívnom alebo negatívnom) pomere k nim, c / k zástupcom strán sporu (účastníkom konania), ktorý by bol založený na pomere vykazujúcom znaky vzťahu uvedeného pod b/, alebo d/ k osobám zúčastneným na konaní.

7. Citované zákonné ustanovenie predpokladá taký vzťah vlastného záujmu sudcu na prejednanom spore (veci) alebo taký jeho osobný vzťah k stranám sporu (účastníkom konania), ich zástupcom, alebo osobám zúčastneným na konaní, ktorý by pri všetkej nožnej snahe o správnosť rozhodnutia ovplyvnil jeho objektívny pohľad na spor a v konečnom dôsledku by mohol viesť k vydaniu nezákonného rozhodnutia.

8. Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania, buď na základe oznámenia sudcu (§ 50 CSP) alebo na návrh strany (§ 52 CSP). Obsahom práva na prerokovanie sporu (veci) pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodovania sporu (veci) pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prerokovanie sporu nestranným súdom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia sporu (veci) pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

9. Rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 49 až § 58 CSP predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 38 Listiny základných práv a slobôd, čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky). Treba trvať na tom, že sudcu vylúčiť z prejednávania a rozhodovania pridelenej veci možno iba výnimočne a zo závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom nezaujato a spravodlivo. V zásade platí, že v určitej právnej veci by mal rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento tzv. zákonný sudca by sa už v ďalšom priebehu konania nemal meniť. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu predstavuje inštitút vylúčenia sudcu z rozhodovania, ktorý zákonom predpokladaným postupom a zo zákonom predpokladaných dôvodov pripúšťa, aby zákonný sudca bol vylúčený z ďalšieho rozhodovania. Zámer, ktorý tu umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu, spočíva v zmarení hrozaceho rizika, že by v spore mohol rozhodovať zaujatý a nie nestranný sudca. Pri posudzovaní týchto dôvodov v konkrétnej situácii je nutné prihliadať aj na rozsiahlu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a

Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) a napokon aj na závery, ku ktorým dospela doterajšia súdno-aplikačná prax najvyššieho súdu.

10. ESLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku).

10.1. Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k stranám sporu, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje tzv. teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku).

10.2. Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávánemu sporu, k stranám, ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je, či obava stany sporu je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno ale chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje z prejednávania a rozhodovania vecí.

11. Je potrebné brať zreteľ na skutočnosť, že spoločenské vzťahy v najširšom slova zmysle sú vzťahmi vzájomného pôsobenia, kontaktu a interakcie medzi členmi spoločnosti; preto závažnosť, ktorá by založila pochybnosť o nezaujatosti zákonného sudcu (znamenala dôvod pre jeho vylúčenie z prerokovania a rozhodovania vecí), môže aj pri zohľadnení tzv. teórie zdania uplatňovanej v judikatúre ESLP nastať iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k sporu, stranám, ich zástupcom či osobám zúčastneným na konaní, dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne (porovnaj napr. I. ÚS 332/08). Rozhodovať nestranne nie je právom, výsadou či privilegiom sudcov. Ide o základnú povinnosť sudcov, o štrukturálny prvok súdneho systému.

12. Nezávislosť je najdôležitejšia vec justície. Nezávislosť súdnej moci je prejavom jej funkčnosti. Nezávislosť súdnej moci je pojem s dvojitým významom, a to jednak nezávislosť súdov (inštitucionálna nezávislosť), jednak nezávislosť sudcov (individuálna nezávislosť). Nezávislosť sudcu treba vidieť ako jeho nezávislosť od zložiek politického systému, rovnako ale aj ako nezávislosť v rámci samotnej súdnej moci (celého súdneho systému), konkrétneho súdu, na ktorom sudca pôsobí, nezávislosť vo vzťahu k vedeniu a kolektívu súdu.

13. Existencia oprávnených pochybností o nestrannosti sudcu závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľné skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybnosti o nestrannosti sudcu (pozri Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietať zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce, určujúce je to, či sa môže táto obava považovať za objektívne oprávnenú. Len nestranný súd totiž poskytuje stranám rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny

poriadok (II. ÚS 71/97).

14. Z judikatúry EŠLP a ústavného súdu možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podradiť prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, či sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k sporu, k stranám, k ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní disponuje.

15. Sudca je predstaviteľom súdnej moci. Pri výkone svojej funkcie je nezávislý a zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy je povinný vykladať podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia (čl. 144 Ústavy Slovenskej republiky, § 2 ods. 2 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediach a o zmene a doplnení niektorých zákonov). Obsah tohto práva a povinnosti je základným pilierom výkonu funkcie sudcu.

16. V danom prípade žalovaný odôvodnil námietku zaujatosti voči sudkyňi Krajského súdu v Košiciach JUDr. Dane Popovičovej ako členke senátu 2Co pre pomer k žalobcovi ako strane sporu prostredníctvom jej rodinnej väzby s JUDr. Petrom Tutkom sudcom Krajského súdu v Košiciach, ktorý by mal byť v príbuzenskom vzťahu s konateľkou a spoločníčkou žalobcu Z. L. a so spoločníkom žalobcu K. L., ktorí sú manželia.

17. Pokiaľ ide o subjektívne aspekty nestrannosti sudkyne, členky senátu 2Co, ktorá má v zmysle rozvrhu práce spor prejednať a o ňom aj rozhodnúť, najvyšší súd ako súd nadriadený uvádza, že je potrebné konštatovať, že sudkyňa JUDr. Dana Popovičová sa necíti byť zaujatá, pretože nemá žiaden pomer ani k sporu, ani k stranám sporu a ani k ich zástupcom. Vzhľadom na uvedené, v danom prípade teda neexistuje žiadny vzťah, pre ktorý by bolo možné pochybovať o jej nezaujatosti.

18. Pri rozhodovaní, či uvádzané okolnosti prezrádzajú nedostatok nestrannosti sudcu (z objektívnych aspektov), a teda či tu je relevantná obava z nedostatku nezaujatosti vychádzal Najvyšší súd Slovenskej republiky z vyššie citovanej judikatúry EŠLP, ktorá vyžaduje, aby sa obava z nedostatku nestrannosti zakladala na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného. Tzv. objektívna nestrannosť sa teda posudzuje nie podľa subjektívneho postoja strany, ale podľa objektívnych symptómov - rozhodujúca je existencia objektívnych skutočností, ktoré sa ale musia preukázať.

19. Vychádzajúc z uvedených zásad najvyšší súd dospel k záveru, že nemožno prisvedčiť dôvodom námietky zaujatosti uplatnenej žalovaným voči členke senátu Krajského súdu v Košiciach JUDr. Dane Popovičovej. Samotný názor žalovaného, založený len na domnienke, že u namietanej sudkyne sú dané okolnosti vylučujúce ju z prejednávania a rozhodovania sporu, poukazujú pritom na jej s veľkou pravdepodobnosťou predpokladaný príbuzenský vzťah ku konateľke a spoločníčke žalobcu Z. L. a K. L., nemôže bez ďalšieho zakladať dôvod pre legitímne obavy z jej nestranného a nezaujatého rozhodovania, keď z jej vyjadrenia jasne vyplýva, že nemá žiaden pomer k sporu, k stranám sporu, ani k ich zástupcom a tvrdenia žalovaného o jej príbuzenskom vzťahu k žalobcovi považuje za nepravdivé.

20. Obava (pocit) z nestrannosti nestačí na založenie dôvodných pochybností o nedostatku nezaujatosti vzhľadom na právne (ústavné i zákonné) garancie nezávislosti sudcov a zákonné povinnosti sudcov konať vo veci bez predsudkov, nezávisle a nestranne. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach, ktoré však predložené podanie žalovaného založené na domnienkach nespĺňa. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje z prejednávania a rozhodovania veci.

21. Senát 2C najvyššieho súdu nezistil reálnu existenciu takých okolností objektívnej povahy, ktoré by v zmysle § 49 ods. 1 CSP odôvodňovali vylúčenie členky senátu JUDr. Dany Popovičovej z prejednávania a rozhodovania sporu vedeného na Krajskom súde v Košiciach pod sp. zn. 2Co/29/2022 a preto podanej

námietke zaujatosti nevyhovel.

22. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.